

FISZKA II – PRAWO WŁAŚCIWE DLA DZIEDZICZENIA PO FRANCUZIE, KTÓRY W CHWILI ŚMIERCI MIAŁ MIEJSCE ZAMIESZKANIA BĄDŹ MIEJSCE ZWYKŁEGO POBYTU W POLSCE

Przedstawiamy zasady postępowania spadkowego po obywatelu francuskim mieszkającym w Polsce oraz czynności niezbędne dla uregulowania spadku. Należy pamiętać, że jeżeli obywatel francuski posiada również obywatelstwo polskie, to zgodnie z art. 2 ust. 1 polskiej ustawy prawo prywatne międzynarodowe przez polskie organy będzie traktowany jako obywatel polski.

W obrocie prawnym między Polską a Francją co do dziedziczenia po zmarłych od 17 sierpnia 2015 roku obowiązuje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 650/2012 w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego. Zasadniczo jednym prawem właściwym dla sprawy spadkowej po zmarłym jest prawo kraju jego zwykłego pobytu z chwili śmierci. Spadkodawca może także dokonać wyboru prawa ojczystego jako właściwego dla sprawy spadkowej. Obywatel francuski mieszkający w Polsce może wybrać prawo francuskie jako prawo właściwe dla dziedziczenia po nim. Procedura stwierdzania praw do spadku po cudzoziemcu nie różni się od procedury stwierdzania praw do spadku po Polaku (patrz fiszka nr 3).

Z punktu widzenia polskiej ustawy prawo prywatne międzynarodowe dziedziczenie po zmarłych przed 17 sierpnia 2015 roku odbywało się według następujących reguł kolizyjnych. Ustalenie prawa właściwego dla sprawy spadkowej nastąpiło według polskich przepisów kolizyjnych. Polska i Francja nie były przed dniem 17 sierpnia 2015 roku związane umową określającą zasady ustalania prawa właściwego dla dziedziczenia.

Spadkodawca – obywatel francuski mieszkający w Polsce:

a) w świetle prawa polskiego mógł sporządzić testament, w którym mógł poddać dziedziczenie:

- swojemu prawu ojczystemu – tj. prawu francuskiemu,
- prawu miejsca zamieszkania,
- prawu miejsca swojego zwykłego pobytu z chwili dokonania wyboru prawa lub z chwili swojej śmierci (art. 64 PPM).

Należy pamiętać, że w opisanej sytuacji wybór prawa dla sprawy spadkowej dokonany w Polsce jest nieważny we Francji. Należy pamiętać, że przed 16 maja 2011 roku wybór prawa do sprawy spadkowej w prawie polskim był niedopuszczalny.

b) w braku wyboru prawa w sprawie spadkowej właściwe jest prawo ojczyste spadkodawcy z chwili jego śmierci, czyli prawo francuskie.

W opisanej sytuacji przy ustalaniu prawa właściwego dla sprawy spadkowej należało wziąć pod uwagę także składniki majątku spadkowego. I tak, jeżeli w skład spadku wchodziły nieruchomości położone w Polsce oraz we Francji, potrzebne będą dwa postępowania spadkowe – jedno we Francji zgodnie z prawem francuskim, drugie w Polsce zgodnie z prawem polskim.

Jest to konsekwencją stosowanych przed 17 sierpnia 2015 roku reguł kolizyjnych oraz jurysdykcyjnych. Odmienne niż we Francji polskie prawo kolizyjne przyjmowało wówczas zasadę, że cała sprawa spadkowa podlega jednemu prawu. To znaczy, że okoliczność wejścia do spadku nieruchomości położonych w różnych krajach nie ma znaczenia dla tego, jakie prawo rządzi dziedziczeniem. We Francji tradycyjnie przyjmowano, że w takim przypadku dziedziczenie poszczególnych nieruchomości odbywa się według zasad obowiązujących w poszczególnych krajach, w których zlokalizowane są te nieruchomości wchodzące do spadku. Natomiast ruchomości dziedziczone są według prawa państwa, w którym zmarły miał miejsce zamieszkania.

Zatem zgodnie z ówczesną polską normą kolizyjną prawem właściwym dla dziedziczenia po obywatelu francuskim, właścicielu nieruchomości położonych w Polsce zasadniczo jest wskazane prawo francuskie. Jednak z uwagi na fakt, że w przypadku wskazania prawa właściwego normą wynikającą z polskiej ustawy prawo prywatne międzynarodowe, stosujemy tzw. odesłanie (renvoi) i sprawdzamy rozstrzygnięcie przepisów kolizyjnych prawa wskazanego (w tym przypadku francuskiego), a te przepisy wskazują jako prawo właściwe dla dziedziczenia nieruchomości prawo miejsca położenia nieruchomości, czyli prawo polskie. Jeżeli natomiast w skład spadku po nim wchodziły także nieruchomości położone we Francji to rzecz jasna z tego samego powodu prawem właściwym dla dziedziczenia w tym zakresie będzie prawo francuskie.

Natomiast w przypadku wchodzących w skład spadku ruchomości prawem właściwym dla ich dziedziczenia z punktu widzenia prawa francuskiego będzie prawo miejsca zamieszkania zmarłego, a z punktu widzenia prawa polskiego będzie to prawo wybrane, a w braku wyboru prawa w tym wypadku prawo polskie.

W stosunkach między Francją a Polską, w przypadku spadków otwartych przed 17 sierpnia 2015 roku rozstrzygnięcia co do prawa właściwego nie są jednolite z uwagi na brak wspólnej normy kolizyjnej.

Powództwo z tytułu dziedziczenia, zachowku, jak również z tytułu zapisu, polecenia oraz innych rozrządzeń testamentowych wytacza się wyłącznie przed sąd ostatniego miejsca zwykłego pobytu spadkodawcy, a jeżeli miejsca jego zwykłego pobytu w Polsce nie da się ustalić, przed sąd miejsca, w którym znajduje się majątek spadkowy lub jego część.

W sprawach spadkowych z zakresu postępowania nieprocesowego, w którym sądom polskim **nie przysługuje** jurysdykcja, dokonują one z urzędu zabezpieczenia spadku oraz otwarcia i ogłoszenia testamentu. W takiej sytuacji sąd zawiadamia o tym właściwego konsula, który może uczestniczyć w tym postępowaniu. Zgodnie z art. 1139 §1 polskiego Kodeksu postępowania cywilnego sąd z urzędu zabezpiecza spadek po cudzoziemcu, otwiera i ogłasza testament sporządzony przez cudzoziemca oraz zawiadamia o tym właściwego konsula, który może uczestniczyć

w postępowaniu. Ponadto stosownie do art. 1139 §2 polskiego Kodeksu postępowania cywilnego organom państwa, którego obywatelem był spadkodawca, wydaje się na żądanie wypis testamentu oraz protokołu otwarcia i ogłoszenia testamentu, zaś oryginał testamentu może być wydany wtedy, gdy nie przewiduje się dalszych czynności urzędowych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Podatki. Należy pamiętać, że zgodnie z polską ustawą o podatku od spadków i darowizn nabycie w drodze dziedziczenia własności rzeczy znajdujących się za granicą lub praw majątkowych wykonywanych za granicą podlega podatkowi, jeżeli w chwili otwarcia spadku nabywca był obywatelem polskim lub miał miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Podatkowi podlega także nabycie w drodze dziedziczenia przez osoby fizyczne własności rzeczy znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub praw majątkowych wykonywanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Przy czym nabycie w drodze dziedziczenia własności rzeczy ruchomych znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub praw majątkowych podlegających wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podlega podatkowi, jeżeli w dniu nabycia nabywca lub spadkodawca lub darczyńca byli obywatelami polskimi lub mieli miejsca stałego pobytu lub siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Polska ustawa prawo prywatne międzynarodowe – ustawa z dnia 4 lutego 2011 roku

Prawo prywatne międzynarodowe

Polski Kodeks postępowania cywilnego – ustawa z dnia 17 listopada 1964 roku

Kodeks postępowania cywilnego

Polska ustawa o podatku od spadków i darowizn – ustawa z dnia 28 lipca 1983 roku
o podatku od spadków i darowizn